

Anonymiserad version

Översättning

C-863/19 – 1

Mål C-863/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

26 november 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Apelativen sad Sofia (Bulgarien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

19 november 2019

Sökande:

Okrazhna prokuratura Varna

Dömd person:

TS

APELATIVEN SAD

Varna

... [utelämnas]

**BEGÄRAN OM FÖRHANDESAVGÖRANDE
TILL EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL**

... [utelämnas]

DOMSTOL SOM BEGÄRA FÖRHANDESAVGÖRANDE

Apelativen sad Varna (Appellationsdomstolen i Varna), ... [utelämnas]

RÄTTEGÅNGSDELTAGARE I DET NATIONELLA MÅLET:

Åklagarmyndighet: Apelativen sad Varna (Åklagarmyndigheten i Varna), ... [utelämnas]

I överklagandeförfarandet vid den hänskjutande domstolen företräds åklagarmyndigheten av en åklagare ... [utelämnas] från Apelativna prokuratura Varna (Åklagarmyndigheten vid appellationsdomstolen i Varna)

Dömd person: TS ... [utelämnas]

Försvarare: ... [utelämnas]

... [utelämnas]

SAKEN I BROTTMÅLET VID DEN NATIONELLA DOMSTOLEN OCH DE RELEVANTA OMSTÄNDIGHETERNA

- 1) Genom lagakraftvunnen dom dömdes TS i Varna den 21 februari 2019, enskilt och gemensamt med två ytterligare medbrottslingar, DR och NM (som också dömdes efter straff lindring på grund av medverkan i brottsutredning), för innehav i spridningssyfte, utan erforderligt tillstånd, av mycket farlig narkotika, närmare bestämt metamfetamin, med en sammanlagd vikt av 125,61 gram, och med ett sammanlagt värde av 3 140,25 lev, 3,4-metylendioximetamfetamin (MDMA), med en sammanlagd vikt av 3,20 gram, och med ett sammanlagt värde av 128,00 lev, marijuana med en sammanlagd vikt av 2 072,30 gram, och med ett sammanlagt värde av 12 433,80 lev, och kokain, med en sammanlagd vikt av 0,03 gram, och med ett sammanlagt värde av 6,60 lev. TS dömdes till frihetsberövande påföljd på två år, vilket enligt artikel 66.1 Nakazatelen kodeks (Republiken Bulgariens strafflag, nedan kallad NK), skulle gälla villkorligt under fyra år samt till böter på 5000 lev. Domen vann laga kraft den 28 juni 2019.
- 2) Efter domen mot TS inkom åklagarmyndigheten vid Okrazhen sad Varna i enlighet med artikel 306.1 led 1 i Nakazatelno protsesualen kodeks (Republiken Bulgariens straffprocesslag, nedan kallad NPK) med en begäran om förverkande av ett belopp av 9 324,25 lev till förmån för staten, närmare bestämt:
 - bulgariska sedlar till ett sammanlagt belopp av 7 915,55 lev,
 - Eurosedlar till ett sammanlagt belopp av 625 euro, motsvarande 1 222 lev,
 - Turkiska lira till ett sammanlagt belopp av 605 turkiska lira, motsvarande 186,70 lev.
- 3) Dessa kontanter frystes och togs i beslag av de behöriga rättsliga myndigheterna genom särskilt avsett förfarande under utredningen, närmare bestämt vid genomsökande och beslagtagande i den bostad där den dömda personen bodde med sin mor. **[Orig. s. 2]**

- 4) Okrazhen sad Varna behandlade denna begäran vid offentligt sammanträde. Vid förhandlingen deltog den dömda personen och dennes båda försvarare samt en åklagare. Vid detta sammanträde hävdade den dömda personen att pengarna tillhörde dennes mor och dennes syster. Under förfarandet ingavs skriftlig bevisning om att SP, som är mor till den dömda personen, i mars 2018 hade ansökt om ett konsumentlån från DSK Bank EAD på sammanlagt 17 000 lev. Vidare ingavs ett utdrag från TB:s bankkonto. TB är den dömdes far. Kopior av pass från den dömdes moder, SP och den dömdes syster ingavs som bevisning avseende en resa till Turkiet under perioden 19–21 april 2019.
- 5) SP deltog inte i förfarandet i första instans enligt artikel 306.1 led 1 NPK. Enligt rättegångsbalken har hon inte möjlighet att delta som självständig part. Hon hördes endast som vittne i vad avser de i hennes lägenhet påfunna kontanterna i lev, euro och turkiska lira.
- 6) Domstolen i första instans avlog förverkande av beloppet eftersom den utgick från att det brott som TS hade dömts för inte utgjorde ett brott som genomförts i syfte att få ekonomiska fördelar. Domstolen i första instans motiverade detta med att även om det fanns vittnesmål i målet som styrkte TS:s handel med narkotika, fanns det ingen sådan åtalspunkt i åklagarmyndighetens åtal och den efterföljande domen omfattade därför inte sådan handel. Domstolen i första instans påpekade följande: "... Det brott som avses i artikel 354a.1 första alternativet NK utgör en formell handling och fullgörs i och med att det faktiska ägandeskapsförhållandet för narkotikan realiserar. För att brottsrekvisiten objektivt sett ska vara uppfyllda krävs ett visst syfte, men om detta inte har realiserats och åtal inte har väckts om spridning kan utgångspunkten inte vara att brottet har medfört ekonomisk vinning." Om det skulle anses de från TS:s lägenhet beslagtagna kontanterna härrör från kriminella och illegala handlingar eller att de har ett oklart ursprung, finns det, om det inte går att skilja mellan lagliga källor och illegala källor, ett annat instrument för att staten ska kunna beslagta dessa kontanter, nämligen att göra det enligt lagbestämmelserna i Zakon za protivodeystvie na koruptsiata i otnemane na nezakonno pridobito imushtestvo (Republiken Bulgariens lag om bekämpning av korruption och förverkande av kapital.)
- 7) Den hänskjutande domstolen kontrollerar nu att Okrazhen sad Varnas slutsatser är korrekta. I överklagandet från Okrazhna prokuratura Varna anförts att Okrazhen sad Varnas beslut är rättsstridigt, eftersom bestämmelsen artikel 53 NK inte tolkas "i ljuset" av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (EUT L 127, 2014, s. 39).
- 8) Försvarssidan för den dömda personen delar inte åklagarmyndighetens ståndpunkt, utan menar att förverkande enbart är aktuellt för den ekonomiska fördel som utgör en direkt och omedelbar följd av det brott som personen i fråga har dömts.

ANFÖRDA NATIONELLA BESTÄMMELSER

9) Nakazatelen kodeks (Republiken Bulgariens strafflag, nedan kallad NK)

Artikel 354a. (ny bestämmelse – DV [Darzhaven vestnik, Bulgariens officiella tidning], nr 95/1975, ändrad lydelse, nr 28/1982, nr 10/1993, nr 62/1997, nr 21/2000, nr 26/2004, nr 75/2006)

(1) Den som utan erforderligt tillstånd i spridningssyfte framställer, bearbetar, förvärvar eller innehar narkotika eller analoga substanser alternativt sprider narkotika eller analoga substanser döms till frihetsberövande påföljd i två till åtta år och böter från 5 000 till [Orig. s. 3] 20 000 lev, om det rör sig om mycket farlig narkotika eller analoga substanser, och till frihetsberövande påföljd i ett till sex år och böter från 2 000 till 10 000 lev, om det rör sig om farlig narkotika eller analoga substanser. Omfattar brottet narkotikaprekursorer eller utrustning eller material för framställning av narkotika eller analoga substanser, blir påföljden frihetsberövande i tre till tolv år och böter från 20 000 till 100 000 lev.

(2) (ändring – DV, nr 26/2010) Rör det sig om stora mängder narkotika eller analoga substanser blir påföljden frihetsberövande i tre till tolv år och böter från 10 000 till 50 000 lev. Den som utan erforderligt tillstånd anskaffar eller i spridningssyfte innehar narkotika eller analoga substanser på allmän plats döms, om det rör sig om särskilt stora mängder narkotika eller analoga substanser eller om brottet begås

1. av en person som agerar på uppdrag av eller verkställer ett beslut fattat av en kriminell organisation,
2. av en läkare eller apotekare,
3. av en förskollärare, lärare eller skolledare eller av en myndighetsperson i eller i samband med tjänsteutövning,
4. inom ramen för ett farligt återfallsbrott,

till frihetsberövande påföljd i fem till femton år och böter från 20 000 till 100 000 lev.

(3) Den som utan erforderligt tillstånd förvärvar eller innehar narkotika eller analoga substanser döms

1. vid mycket farlig narkotika eller analoga substanser till frihetsberövande påföljd på ett till sex år och böter från 2 000 till 10 000 lev,
2. vid narkotika eller analoga substanser till frihetsberövande påföljd i upp till fem år och böter från 1 000 till 5 000 lev.

(4) Den som bryter mot gällande bestämmelser för framställning, anskaffning, förvaring, betalning, överlämnande, transport eller medförande av narkotika, döms

till frihetsberövande påföljd i upp till fem år och böter på upp till 5 000 lev. Domstolen kan utöver detta besluta om förlust av rättigheter enligt artikel 37.1 led 6 och 7.

(5) I mindre grova fall enligt punkterna 3 och 4 blir påföljden böter upp till 1 000 lev.

(6) I de fall som avses i punkterna 1 till 5 förverkas brottsföremål och hjälpmedel till förmån för staten.

10) Artikel 53

(1) Följande ska förverkas, oberoende av straffansvar:

a) (tillägg – DV, nr 7/2019) Föremål som tillhör den skyldige och som är avsett för eller har använts för att begå ett uppsåtligt brott. (?)

b) Föremål som tillhör den skyldige och som varit föremål för ett uppsåtligt brott, om detta uttryckligen föreskrivs i en viss del av strafflagen.

(2) (ny bestämmelse – DV, Nr. 28/1982) Följande ska dessutom förverkas till förmån för staten:

a) Föremål som har varit föremål eller hjälpmedel för brott och som är förbjudna att inneha.

b) (ändring – DV, nr 7/2019) Direkt och indirekt vinning som härrör från ett brott och som inte måste återlämnas eller återställas. Om vinning saknas eller har avyttrats, beslutas om förverkande av motsvarande värde.

(3) (ny bestämmelse – DV, nr 7/2019) I punkt 2 b avses med

1. direkt vinning: varje ekonomisk fördel som är en omedelbar följd av brottet,

2. indirekt vinning: varje ekonomisk fördel som har uppstått till följd av disposition över direkt vinning samt all egendom som [Orig. s. 4] har erhållits genom att den direkta vinningen därefter helt eller delvis har omvandlats, även då denna uppblandas med egendom av legalt ursprung. Förverkandet omfattar egendom upp till värdet av den direkta vinning som omfattas, med tillägg för värdeökningar som har ett omedelbart samband med disposition eller omvandling av den direkta vinningen och införande av den direkta vinningen i egendomen.

Republiken Bulgariens straffprocesslag, nedan kallad NPK

11) Artikel 306.1 Den nationella domstolen kan även besluta beslut om följande frågor:

1. Utdömmande av en sammanlagd påföljd enligt artiklarna 25 och 27 samt tillämpning av artikel 53 i Nakazatelen kodeks.

2. (tillägg – DV, nr 27/2009, som trädde i kraft den 1 juni 2009, ändring, nr 13/2017, som trädde i kraft den 7 februari 2017) Villkor för inledande av verkställighet av frihetsberövande påföljd när motsvarande domstolsbeslut saknas är följande:

3. (tillägg – DV, nr 32/2010, som trädde i kraft den 28 maj 2010) Uppfyllande av rekvisiten i artiklarna 68, 69, 69a och 70.7 i Nakazatelen kodeks samt vilken påföljd den anklagade ska avtjäna. Domstolen i första instans, som fastställt påföljden till villkorlig frihetsberövande påföljd, beslutar om tillämpningen av artikel 68.3 i Nakazatelen kodeks, medan Okrazhen sad, som beslutat om frigivning i förtid från verkställighet av villkorlig påföljd, beslutar om tillämpningen av artikel 70.7 första meningen andra alternativet i Nakazatelen kodeks.

4. Materiella bevis och rättegångskostnader.

(2) I de fall som föreskrivs i punkt 1 led 1–3 beslutar domstolen vid offentligt sammanträde efter kallelse av den dömda.

(3) Ett beslut utfärdat enligt punkt 1 led 1–3 kan enligt de processuella bestämmelserna i 21:a kapitlet bestridas enligt punkt 1 led 4 i 22:a kapitlet.

ANFÖRDA UNIONSRÄTTSLIGA BESTÄMMELSER:

- 12) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen

Skäl 11: Det finns ett behov av att klargöra det befintliga begreppet ”vinning av brott” så att det inte enbart den vinning som härrör direkt från brottslig verksamhet, utan även alla indirekta fördelar, inbegripet efterföljande återinvestering eller omvandling av direkt vinning. Därmed kan vinning inkludera all egendom, även den som helt eller delvis har omvandlats till annan egendom, eller den som har uppblandats med egendom som förvärvats från legala källor, upp till det beräknade värdet på den uppblandade vinningen. Den kan också inkludera den inkomst eller de andra vinster som härrör från vinning av brott eller från egendom som sådan vinning har omvandlats till eller uppblandats med.

Skäl 20: När medlemsstaterna fastställer huruvida ett brott är av beskaffenhet att kunna ge upphov till en ekonomisk fördel får de beakta tillvägagångssättet, till exempel om en omständighet beträffande brottet är att det begicks inom ramen för organiserad brottslighet eller i avsikt att generera regelbundna vinster från brott. Detta bör dock i allmänhet inte utgöra något hinder för möjligheten att tillämpa utvidgat förverkande.

Skäl 33: Detta direktiv påverkar på ett väsentligt sätt rättigheterna för personer, inte endast för misstänkta eller tilltalade personer utan också för tredje män som själva inte är föremål för åtal. Det är därför nödvändigt att sörja för särskilda skyddsåtgärder och rättsmedel för att säkerställa deras grundläggande rättigheter vid genomförandet av detta direktiv. Detta innebär [Orig. s. 5] rätten att bli hörd för tredje man som påstår sig vara ägare till den berörda egendomen, eller som hävdar annan egendomsrätt (sakrätt i egendom), såsom nyttjanderätt.

13) Artikel 2

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1) vinning: varje ekonomisk fördel som direkt eller indirekt härrör från ett brott; den kan bestå av alla former av egendom och innefattar all efterföljande återinvestering eller omvandling av direkt vinning och eventuella värdefulla fördelar. Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

- 14) Artikel 17.1: Var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Vidare får nyttjandet av egendom regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen.
- 15) Artikel 47: Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel. Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas.

SKÄLEN FÖR BEGÄRAN OM FÖRHANDEAVGÖRANDE

- 16) Den grundläggande tvisten i målet vid den nationella domstolen rör frågan huruvida det belopp som påträffats i den dömda personens bostad och som har frysats utgör ekonomisk vinning som härrör från brott enligt artikel 354a.1 NK. Kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (EUT L 127, 2014, s. 39, och rättelse i EUT L 138, 2014, s. 114) infördes genom lagen om ändringar och tillägg till Nakazatelen kodeks (DV, nr 7/2019). Denna omständighet gör att de nationella domstolarna måste tillämpa sin nationella lagstiftning i enlighet med principen om självständighet i förfarandefrågor.

- 17) Den hänskjutande domstolen anser emellertid att detta genomförande inte är fullständigt och korrekt eftersom bestämmelsen artikel 53 NK, till skillnad från artikel 2.1 i direktivet, inte föreskriver någon möjligheter till indrivning av en ”ekonomisk fördel som ... indirekt härrör från ett brott”. Enligt den bulgariska lagstiftarens definition är nämligen ”direkt vinning” varje ekonomisk fördel som är en omedelbar följd av brottet, medan ”indirekt vinning” utgör varje ekonomisk fördel som har uppstått till följd av disposition över direkt vinning eller genom att den direkta vinningen därefter helt eller delvis har omvandlats.
- 18) Den hänskjutande domstolen känner inte till någon bindande nationell rättspraxis som skulle medföra att hänsyn måste tas till den relativt sett korta tillämpningsperioden för bestämmelsen artikel 53 NK i dess nu gällande lydelse.
- 19) Samtidigt önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i om den kan tillämpa direktivet och tolka den nationella lagstiftningen i ljuset av detta direktiv, med tanke på att det i förevarande fall saknas en gränsöverskridande faktor när brottet begicks och förmögenhetsskadan helt och hållet uppkommit inom Republiken Bulgariens territorium och faller under de bulgariska rättsliga myndigheternas behörighet. Vid en första anblick rör det sig här om en ”rent intern situation”.
[Orig. s. 6]
- 20) Å andra sidan syftar direktivet bland annat till att uppnå en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om frysning och förverkande samt [därigenom] främja ett ömsesidigt förtroende och ett effektivt gränsöverskridande samarbete. För att avgöra det anhängiggjorda målet behöver därför den hänskjutande domstolen först få klarhet i om direktivet är tillämpligt i det konkreta fallet.
- 21) Om denna fråga skulle besvaras jakande, är det nödvändigt med en tolkning av begreppet ”ekonomisk fördel som ... indirekt härrör från ett brott” i artikel 2.1 i direktivet, i enlighet med EU-lagstiftarens ståndpunkt, så att den hänskjutande domstolen kan fullgöra sin plikt att tolka den nationella lagstiftningen i enlighet med unionsrätten. Av lydelsen i bestämmelsen artikel 2.1 i direktivet framgår inte om det ska göras åtskillnad mellan indirekt vinning och omvandlad direkt vinning eller om dessa båda begrepp är identiska. Upplysningarna i skäl 11 ger inget klart och entydigt svar här. Den bulgariska lagstiftaren har valt den andra möjligheten och antagit att indirekt vinning avser omvandlad vinning.
- 22) Direktivets tillämplighet förutsätter att Europeiska unionens stadga om grundläggande rättigheterna, närmare bestämt artikel 47 i stadgan, är tillämplig i en situation som den här aktuella, där det hävdas att den underliggande kapitalvinst som eventuellt kan bli föremål för förverkande tillhör en tredje part.
- 23) **TOLKNINGSFRÅGORNA**
1. Är Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (EUT L 127, 2014, s. 39, och rättelse i EUT L 138, 2014, s. 114) och Europeiska unionens stadga om de grundläggande

rättigheterna tillämpliga på ett brott som avser innehav av narkotika i spridningssyfte och som är begånget av en bulgarisk medborgare inom Republiken Bulgariens territorium när den eventuella ekonomiska vinningen även har gjorts i Republiken Bulgarien och finns där?

2. Om den första frågan besvaras jakande: Hur ska man förstå begreppet ”ekonomisk fördel som ... indirekt härrör från ett brott” i artikel 2.1 i direktivet och kan ett belopp som påträffats i den dömda personens och dennes familjs bostad samt i den bil som framförs av den dömda personen, och som har frysts och tagits i beslag, utgöra sådan vinning?
3. Ska artikel 2 i direktivet tolkas så, att den utgör hinder mot en bestämmelse såsom artikel 53.2 NK, som inte föreskriver förverkande av en ”ekonomisk fördel som ... indirekt härrör från ett brott” i artikel 2.1 i direktivet?
4. Ska artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tolkas så, att den utgör hinder mot en nationell bestämmelse såsom artikel 306.1 led 1 NPK, som möjliggör förverkande till förmån för staten av ett belopp som påstås tillhöra en annan person än gärningsmannen, utan att denna tredje person har möjlighet att delta som part i förfarandet och få en direkt rättslig prövning?

ARBETS-DOKUMENT